

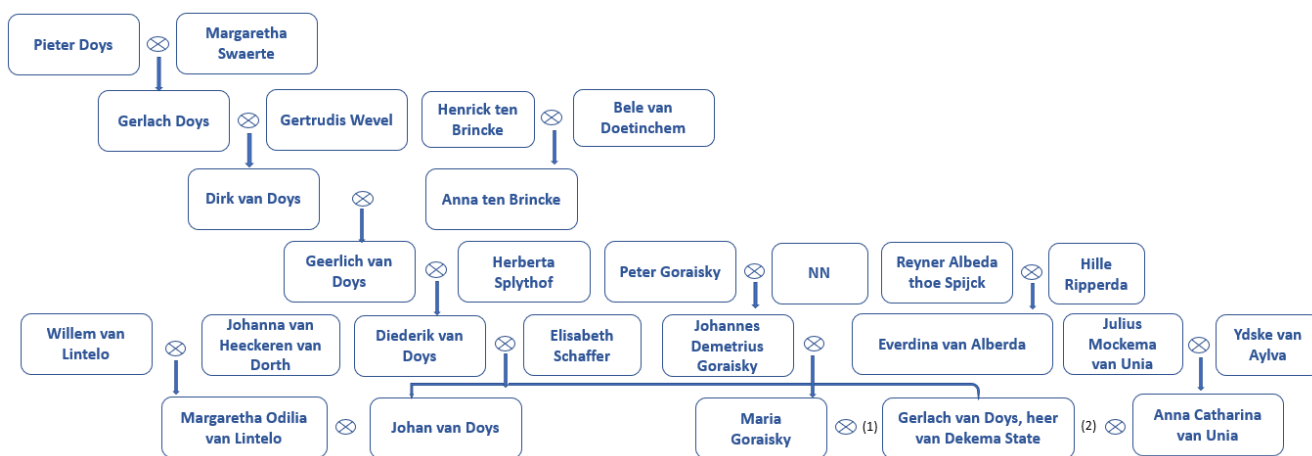
Doys van Dekema

Albert van der Kaap

Gerlach/Gerlich Doys werd geboren op 20 december 1626 in Deventer en stierf op 21 december 1685 op de Dekemastate in het Friese Jelsum.¹ Hij huwde twee keer, de eerste keer met Maria Goraisky, de tweede maal met Anna Catharina van Unia. Hoe hij op de Dekemastate terecht kwam, wordt in dit artikel uit de doeken gedaan.

Dekemastate en Gerlich Doys.

Voorouders van Gerlach/Gerlich Doys

Gerlach of Gerlich Doys stamt uit een Gelders/Overijssels geslacht, dat zijn naam ontleent, naar men zegt, aan 'een dorp van gelijken naam, gelegen in Artois in Frankrijk, en haar, voor eenige eeuwen, als erfelijk eigendom geschonken.'²

Geerlich/Gerlach Doys

Geerlich Doys, de grootvader van 'onze' Geerlich, werd geboren in 1559, hij stierf op 9 juni 1625 in

¹ In de bibliotheek van Gerlich Doys van de Dekemastate in Jelsum bevond zich een exemplaar van de 'Staeckmans decisiones'. Zie het artikel over Anna Staeckmans.

² <https://bit.ly/3mAnRL4>

Deventer. Hij ging op 4 oktober 1592 in Zwolle in ondertrouw met Herberta Splythof, geboren rond 1561, overleden op 23 februari 1626 in Deventer, dochter van Helmich Splythof en Marie van Renesse. Herberta was eerder, op 8 maart 1584 (ondertrouw) in Zwolle, getrouwd met Splinter Helmichs. Hij was eigenaar van het landgoed Pothoven op de Veluwe en in 1617 vanwege Deventer gedeputeerde bij de Staten-Generaal.

Gerlach Doys (1559-1625) en Herberta Splythof (1559-1626), met hun kinderen Diederick en Gerlich, de man van Maria en Catharina.

Diederik Doys

Diederik Doys, de zoon van Gerlach en Herberta, werd geboren op 25 november 1593 in Zwolle en overleed op 25 augustus 1630 in Deventer. Hij trouwde op 1 juni 1624 in Zwolle met Elisabeth Schaffer, overleden op 13 januari 1643 in Deventer.

Gerlach Doys

Gerlach, zoon van Diederik en Elisabeth, trouwde (1), in 1649, met Maria Goraiski de Goray, telg uit een geslacht van Poolse baronnen die zouden afstammen van de koningen van Hongarije. Maria was een dochter van Johannes Demetrius Goraisky, overleden op 10 augustus 1678 en Everdina Alberda³, overleden op 5 juli 1658 in hun huis in Slochteren (begraven in de Broerkerk in Groningen), dochter van Reyner Alberda thoe Spijck en Hille Ripperda.

---

³ Everdina Alberda erfde Hottinga state van haar zuster Elisabeth Alberda, getrouwd met (1) Sys van Bornia en (2) met William McDowell. <http://www.stinsenfriesland.nl/HottingaStateNijland.htm>

Vermoedelijk een portret, geschilderd door Van Vliet (1611-1675), van kapitein Gerlich Doys, Maria Goraisky, hun vier kinderen en Maria's moeder Everdina Alberda, die toen op Hottingastate in Nijland woonden.⁴

Schulden

Naar het zich laat aanzien ging het baron Goraisky niet voor de wind in 1667. In dat jaar namelijk verkocht hij verschillende bezittingen, waarbij in het tweede geval uitdrukkelijk als reden van verkoop de delging van schulden wordt vermeld:

Woensdag 8 en 15 mei 1667:

Baron Goraiski besloot in 1667 om "De Kodden", 23 grazen groot en in drie percelen gelegen, openbaar te verkopen. Stadtholder en hoofftmannen willen alhier op t heeren wijnhuys opentlick anden miestbiedende bij brandender keerszen uijtganck vercopen des EE heer Joannes Demetrius Goraiski Baron de Goraij drie en twintich grasen huisvrij lant de kodden genaemt in drie porchelen onder Oldehove gelegen en bij Claes Carst, Jan Gerrits en Jan Alberts meijerwijse gebruickt, jaerlix voor hondert en vier en tachtentich dall huur' ..., want dan voor een ijder gras van dese landen twee hondert en vijftich Car: gl is geboden te geven, welverstaende dat deselve op drie en twintich grasen gerekent en betaelt sullen worden, sonder de mate daer op te leggen, en dat de meijeren dit tegenwoordige en volgende jaer 1668 in t gebruick solen mogen continueren, en de cooper het coopschat in de tijt van drie maenden na der keersen uijtganck alhier in rechts

⁴ <https://www.dekemastate.nl/over-dekema-state/historie/portretten/familieportret-van-wageningen/> of https://www.mpaginae.nl/Dekema/Drlach_of_Gerlichoy'sGerlichbibliotheek.htm en <https://www.mpaginae.nl/Nijland/Hottingastate.htm> of <http://www.stinseninriesland.nl/HottingaStateNijland.htm>

handen opbrengen en betalen sall Van dese landen is noch bij de eerste noch tweede vercopenge geen verhoginge geschiet.

15-10-1667:

Publieke verkoping bij decreet van het Hof van Friesland; Johan Demetrius Goraisky baron de Goray, residerende te Slochteren, geeft te kennen dat hij in kwaliteit voor dit Hof heeft geprocedeerd, samen met Gerlich Doys, kapitein van een compagnie soldaten, residerende te Nijland ("op 't Nieulandt"), uit naam van zijn kinderen bij wijlen. Maria Goraisky, over de verkoop van landen ter delging van schulden, door hem suppleant en wijlen Everdina Alberda nagelaten; hebben besloten twee zaten lands onder Oudkerk te verkopen, wordende door Andries Lieuwes resp. Gosse Pyters gebruikt, staande echt aangekocht en dus voor de helft de kinderen van kapitein Doys, nog minderjarig zijnde, toebehorende; voor deze verkoping is decreet van het Hof verzocht en op 30 april 1667 verkregen voor de helft van bovengenoemde zaten (voor de andere helften was geen decreet nodig); de verkoping is over het Gerecht en de kerk afgekondigd. De eerste zate, door Andries Lieuwes als meier gebruikt, is groot "ontrent" 97 pondematen, bezwaard met huizinge, schuur, hovinge, bomen en plantagie en verdere meierlijke gerechtigheden, met 28¼ floreen en f 6 eeuwige rente aan de erven Hanenborgh, alsmede met 7 jaren huur, doende £ 250 huur per jaar en mei 1667 een jaar huur tot geschenk; bij overdracht is een dubbel jaar huur "tot een propijn" verschuldigd, welke geschenken door de kopers zullen worden genoten; hierop is door jr. Scipio Meckama van Aylva geboden f 76 per pondemaat. De tweede zate, door Gosse Pyters als meier gebruikt, is groot 76 pondematen, bezwaard met huis en schuur, bomen en plantagie en 17 floreen 24 stuivers in de schatting; hierop is door jr. Scipio Meckama van Aylva geboden f 64 per pondemaat. Bij het lichten van de zegels uit de was op 15 oktober 1667 heeft niemand verhoogd, zodat jr. Scipio Meckama van Aylva koper is geworden.

Alberda en Ripperda

Reynier Alberda (1567-1617/1638) was een zoon van Derck Alberda op 't Zand en Hille Broersema. Hij trouwde met Helena/Hille Ripperda, geboren rond 1557, overleden op 17 september 1610. Zij was een dochter van Peter Ripperda, die op 12 oktober 1554 trouwde met Evertje Tamminga van Bellingeweer, geboren rond 1530 in Bellingwedde, dochter van Onno Tamminga tot Bellingeweer en Hilla Schaffer.

Reyner Alberda thoe Spijck en Hille Ripperda.

Peter Ripperda werd geboren rond 1536 als zoon van Focco Ripperda en Anna van Ewsum, dochter van Wigbolt van Ewsum en Beetke van Rasquert.⁵ Hij was heer van Winsum en in 1561 schepper in het Winsumse en Schaphalster zijlvest. Hij bekeerde zich tot het protestantisme en riep in 1566 de bevolking van Winsum op tot de beeldenstorm. Hij schijnt hier zelf echter niet aan te hebben deelgenomen, maar liep paniekerig heen en weer terwijl zijn vrouw en schoonzuster, Bauwe Cater (de vrouw van zijn broer Asinge), bij het orgel Geuzenliederen zongen.⁶

Tijdens de slag bij Heiligerlee vocht hij aan de zijde van de prins van Oranje, waarna Alva zijn goederen verbeurd verklaarde. Hij zocht eerst toevlucht in Emden en sloot zich vervolgens aan bij de Watergeuzen. Samen met de graaf van Egmont dronk hij in Knokke demonstratief wijn uit een kerkkelk als teken van verzet tegen het Rooms Katholicisme (oktober 1569).⁷

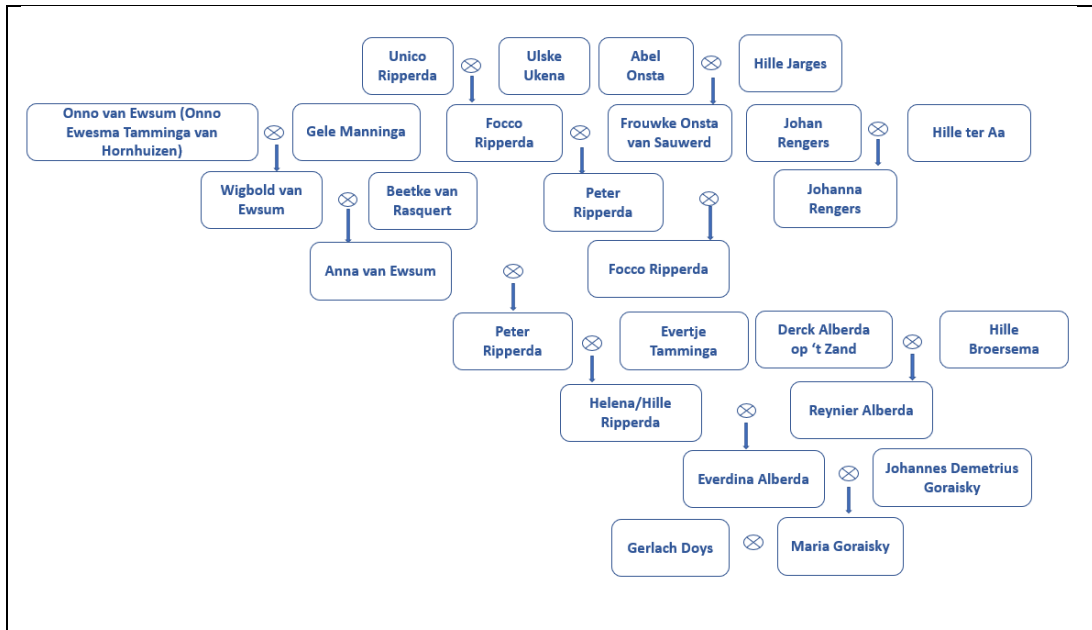
Reiner en Hille kregen zeven kinderen, onder wie Everdina/Evertien, geboren op 4 december 1590 en Elisabeth, geboren op 12 november 1591.⁸

⁵ <https://www.winshem.nl/wp-content/uploads/Info-1999-nr2.pdf>

⁶ Zie ook het artikel over de Beeldenstorm in Groningen.

⁷ <http://www.marcellettero.nl/rijkvanripperda/Genealogie.html>

⁸ https://www.dbnl.org/tekst/naa002200301_01/naa002200301_01_0002.php

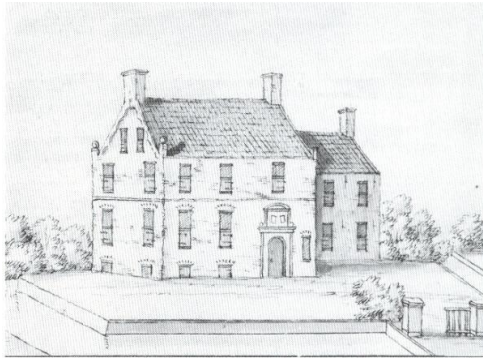
Maria de Gorayski de Goray (1629-1657) en haar grootvader, Pjotr de Goray.

De vader van Maria kwam naar Franeker om daar te studeren. Maria was erfdochter van Ezinge en Feerwerd en, naar het schijnt, *'boven anderen begiftigd met bijzondere gaven des geestes'*. Uit dit huwelijk werden zes kinderen geboren, van wie een groot aantal al op jonge leeftijd overleed:

- Helena Elisabeth Doys werd geboren op 21 juli 1650 en overleed vijf dagen later, op 26 juli 1650.
- Helena Elisabeth Doys werd geboren op 19 juni 1651. Zij werd slechts 33 jaar oud en overleed op 3 oktober 1684. Zij was toen al twee keer getrouwd. Op 8 januari 1672 in Leeuwarden in eerste huwelijk met majoor Hessel van Bootsma, die al op 3 oktober 1674 stierf, zoon van Wijpck van Bootsma en Dirck Hobbes van Baerdt en (2) op 7 maart 1678 met Douwe Feye Wybrens van Roorda, gedoopt op 22 juni 1651 in Leeuwarden, overleden in 1696, zoon van Wybren Feyes Roorda en Johanna Adriaans van Mauderick. Douwe was

kapitein en later schout-bij-nacht. Hij was eerder getrouwd met Rixt Feyes van Scheltema en trouwde (3) met Catharina van Burmania.

Helena erfde Hottinga state, maar na haar dood is Douwe vanwege schulden genoodzaakt de state te verkopen.

Hottinga state, door Jacob Stellingwerf, 1772.

- Derck Doys werd geboren op 29 augustus 1652 en overleed op 14 februari 1653 in Groningen.
- Everdina Doys werd geboren op 10 oktober 1653 en stierf, op vijftienjarige leeftijd, overleden op 13/14 januari 1669.
- Elisabeth Sophia Doys werd geboren op 24 mei 1655 in Feerwerd en overleden al voor 1657
- Elisabeth Maria Doys ten slotte werd geboren op 14 september 1657 in Nijland.

Op 11 maart 1660 trouwde hij (2) in Nijland met Anna Catharina van Unia⁹, dochter van Julius Mockema van Unia en Ydske van Aylva. Uit dit huwelijk¹⁰:

- Dirck/Diederick Julius Doys werd geboren op 15 november 1660 in Nijland en sneuvelde op 24 juli 1692 bij Enghien.¹¹ Hij trouwde met Maria Vegelin van Claerbergen, geboren op 18 november 1664 in Leeuwarden, dochter van Philip-Ernst Vegelin van Claerbergen en Josina Ruisch van der Eng.
- Carel Willem Doys werd gedoopt op 26 januari 1662 in Nijland en overleed op 12 maart van hetzelfde jaar.
- Julius Willem Doys werd geboren op 16 maart 1663 in Nijland en sneuvelde op 1 juli 1690 in de slag bij Fleurus (bij Charleroi).¹²
- Ida Allegonda Doys werd geboren op 11 februari 1664 in Nijland en overleed vijf dagen later op 16 februari.
- Gerrit Ernst Doys werd geboren op 14 februari 1665 in Nijland. Hij overleed in 1696. onder onbekende omstandigheden in de Negenjarige Oorlog tegen Frankrijk; hij was toen gelegerd te Bonn. Hij trouwde met Etselia/Eets van Eysinga, gedoopt op 31 januari 1661, dochter van

⁹ Genealogie van de familie Unia, zie <https://bit.ly/3mAnRL4>

¹⁰ <https://www.genealogieonline.nl/stamboom-griffioen-koster/l63607.php>

¹¹ Slag tijdens de Negenjarige Oorlog (1688-1697), waarin stadhouder Willem III tegenover de Franse koning Lodewijk XIV stond: <https://belgiumbattlefield.be/nl/veldslagen/slag-steenkerke-1692>.

¹² In deze slag op 1 juli 1690 zegevierden de Fransen over het geallieerde leger onder de prins van Waldeck.

Tjallingh Aedo Johan Heringa van Eysinga en Sijts Sjucks Aebinga van Humalda. Etselia trouwde in tweede huwelijk met Nicolaes Haringa.

- Carel Doys werd geboren op 14 november 1666 in Nijland en overleed op 20 september 1699 in Leeuwarden. Hij trouwde op 11 september 1687 in Leeuwarden met Ansck van Douma. Uit dit huwelijk:
  - Gerlach Willem Doys, geboren in 1699. Hij trouwde met Juliana Aurelia Arents van Haersma, dochter van Arent Eelcos van Haersma en Ansck Doys (dochter van Johannes Lodewijk Doys en maria van Boelens). Juliana trouwde (2) met Tjaert Willem Laezes Burmania en (3) met Justus van Geusau.
- Alexander Doys werd gedoopt op 2 februari 1668 in Nijland en overleed op 6 april 1668.
- Johannes Lodewijk Doys werd geboren op 28 juli 1669 in Nijland en overleed op 27 september 1702. Hij trouwde (1) met Ansck van Bouricius en (2) met Maria Boelens, met wie hij drie dochters kreeg, Anskjen Doys, getrouwd met Arent van Haersma, Juliana Lucia Doys, getrouwd met Henri Brunet de Rochebrune en met Jetso Edsard van Burmania¹³ en Anna Catharina Doys, getrouwd met Samuel de Lannoy en Henricus Wiardus van Altena.

Johan Lodewijk Doys, Ansckje Bouricius en Maria van Boelens.

Juliana Lucia Doys met haar dochter Elisabeth Maria Brunet de Rochebrune, die Dekema state erfde en Anna Catharina Doys.

- Alexander Doys werd geboren op 6 november 1670 in Leeuwarden.¹⁴
- Yda Hester Doys, geboren op 25 oktober 1671 in Leeuwarden en overleden op 23 december 1671 in Leeuwarden.

¹³ <https://bit.ly/3mAnRL4>

¹⁴ <https://www.frieseregimenten.nl/officier/alexander-doys/>

- Yda Hester Doys, gedoopt op 2 oktober 1672 in Leeuwarden en overleden op 3 juni 1673 in Leeuwarden.
- Gerrelt Doys werd geboren op 13 maart 1674 in Leeuwarden en overleed in mei 1674 in Leeuwarden.
- Yda Hester Doys werd geboren op 17 mei 1675 in Leeuwarden.¹⁵

Gerlach was o.a. kapitein van een compagnie te voet. Op 15 februari 1676 werd hij curator van de academie te Franeker. In verband met de oorlogstoestand in 1672 werd hij benoemd tot gecommiteerde te velde. Over Gerlach zegt de jurist en historicus Willem Boele Sophius Boeles¹⁶ (1832-1902) dat de krijgsmansgeest, al was hij ook slechts kort in dienst, hem nooit heeft verlaten. En hij dist dan het volgende verhaal op. In 1680 kreeg zijn zoon Dirck Julius Doys, kapitein en student in Franeker, van de senaat kamerarrest opgelegd, bewaakt door twee assistenten. Toen zijn vader hiervan hoorde heeft hij zijn zoon 's nachts persoonlijk met, de hulp van een drietal personen, bevrijd *'zelfs niet een rappier gewapent'*. De senaat deed hierop zijn beklag bij Gedeputeerde Staten die Gerlach daarop gelastten zijn zoon binnen twee dagen weer af te leveren op zijn kamer. d van den Senaat, gelastten de Ged. Staten, dat Doys in de eerste plaats zijn zoon binnen twee dagen weder moest leveren op de kamer, waar hij hem bevrijd had, Bovendien moest hij zich de Stadhouders, Curator Magnificentissimus, over zijn gedrag verantwoorden.

De schrijver van het artikel waarin deze anecdote voorkomt, Jan van Wageningen thoe Dekema, was in 1897 bijzonder gecharmeerd van deze actie. *'Zeker' zegt hij, 'in onze tegenwoordige maatschappij zal eene gebeurtenis als de boven verhaalde niet licht plaats vinden. Geen twijfel echter, of de huidige samenleving, die wel eens wat erg hoffjesachtig-ordelijk en prozaisch-alledaagsch schijnt, zoude door het veelvuldige voorkomen van „typen“ als dezen „raadsheer-krijgsman“ grootelijks worden gebaat. Zij zoude winnen aan gloed, aan kleur, aan „verve“.*¹⁷

Dekemastate

In de loop der tijd zijn er in Friesland verschillende Dekema states ontstaan, zoals het steenhuis in Baar, maar ook in Huizem, Weidum, Franeker, Leeuwarden en in Jelsum.

29-10-1680

Borgstelling. Aangezien Gerlich Doys, raadsheer in het Hof van Friesland, als man en voogd van Anna Catharina van Unia, door niaarneming koper is geworden van zekere adellijke zate en state Jelsum, "Deeckama huys ofte anders Unia genaemt", groot inclusief hornleger 28 pondematen, met de huizinge, schuur, gracht, singel, hovinge, bomen en plantagie, c.a., door Douwe Carel van Unia, grietman van Tietjerkstadeel, verkocht; en aangezien het verkochte met verscheidene hypotheek is bezwaard, waarvoor cautie moet worden gesteld, verklaart Luts van Aylva, huisvrouw van Unia, zich borg voor alle aanspraken

¹⁵ https://pnieuwland.nl/humogen/family/1/F36799?main_person=I21858

¹⁶ https://nl.wikipedia.org/wiki/Willem_Boeles

¹⁷ Wageningen thoe Dekema, J. van (1897). Een raadsheer-krijgsman in *De Friese Volksalmanak* van 1897. http://images.tresoar.nl/wumkes/periodieken/fa/fa_1897.pdf

Dekema¹⁸ in Jelsum werd gesticht in de 14e eeuw als verdedigbare zaalstins. In de loop van de volgende eeuwen groeide het uit tot een woning van adellijke allure. De eerste Dekema die op de Dekema state woonde was Hette van Dekema (1480-1522), getrouwd met Reynsk Camstra (1491-1549). Ook haar zus, Katrijn was getrouwd met een Dekema, namelijk Jarich.

De volgende Dekema op de state was zoon Pieter Hettes, getrouwd met Catharina Gerrits van Loo, dochter van Gerrit Albrechts van Loo en Margaretha Dircks Beest van Heemskerck.

Hun zoon Rienck Pieters van Dekema trouwde met Maximiliana van der Marck van Aremberg, buitenechtelijke dochter van Robert II van der Marck van Aremberg.¹⁹ Maximiliana was eerder, op 5 juni 1565, getrouwd met Karel de Oude van Gelre, bastaardzoon van hertog Karel van Gelre bij Anna van Roderlo en van 1529-1536 stadhouder van Groningen.

Robert III trouwde met Anna van Bergen, dochter van Antoine van Bergen en Jacqueline de Croy. Met haar kreeg hij een dochter, Margaretha van der Marck, die rond 1565 trouwde met Ritscke van Unia, drost van IJsselmuiden en heer van het kasteel in Genemuiden.

Anna Catharina van Dekema (1574-1633), dochter van Rienck en Maximiliana, trouwde in 1616 met Georg Ripperda (1571-1632). Anna Catharina was van 1622-1633 slotvrouw. Georg was hopman en ritmeester in Staatse dienst. Het nichtje van Georg, Occa Ripperda, woonde van haar 7e tot 15e levensjaar bij hen op Dekema State.

Zij kregen geen kinderen en lieten Dekema na aan de achterneef van Anna Catharina, Julius Mockema van Unia. Gerlich Doys kocht Dekema in december 1678 van zijn zwager Douwe Carel van Unia, de oudste broer van zijn vrouw Anna Catharina van Unia.

Robert III, halfbroer van Maximiliana, trouwde met Anna van Bergen, dochter van Antoine van Bergen en Jacqueline de Croy. Met haar kreeg hij een dochter, Margaretha van der Marck, die rond 1565 trouwde met Ritscke van Unia, drost van IJsselmuiden en heer van het kasteel in Genemuiden.

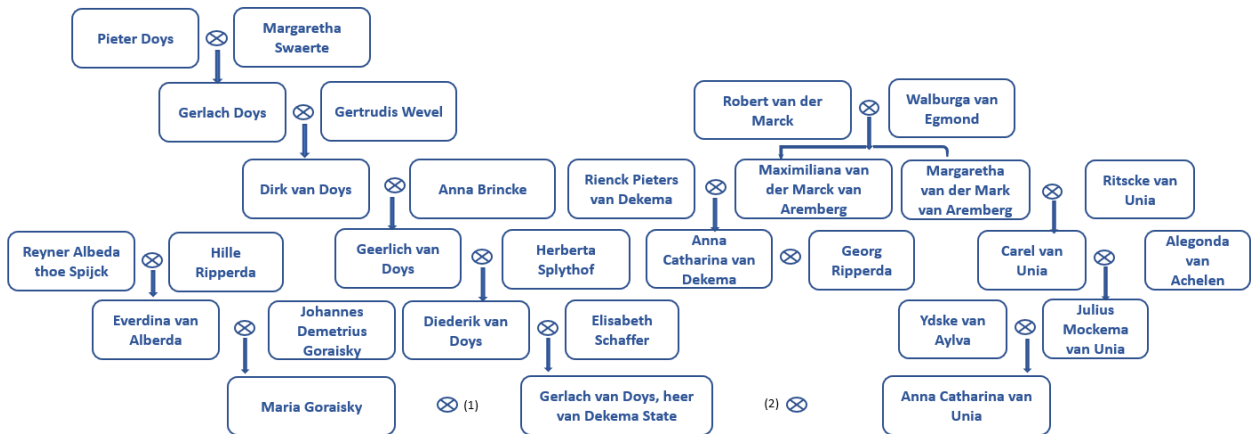
---

¹⁸ Voor een genealogie van de familie Dekema zie: <https://bit.ly/3mAnRL4>

¹⁹ Margaretha, de halfzuster van Maximiliana, trouwde met Jan van Ligne (ook Aremberg genoemd), stadhouder van Groningen, Friesland en Drenthe, die sneuvelde in de slag bij Heiligerlee in 1568.

Anna Catharina van Dekema en Georg Ripperda.

Juliana Lucia van Doys

Een kleindochter van Gerlach van Doys en Anna Catharina van Unia, Juliana Lucia van Doys, trouwde in eerste huwelijk met Hendrik Maurits Brunet de Rochebrune²⁰ (zie afbeelding), zoon van Paul Brunet de Rochebrune, (kamerheer van de prins van Nassau) en diens tweede vrouw Elisabeth Boubers de Bernâtre (hofdame van de prinses van Nassau). Paul Brunet werd op 5 april 1656 geboren in het Frans La Rochelle en ontvluchtte, als hugenoot, rond 1682 Frankrijk.

Hendrik Maurits was kapitein in het Friese Nassau Regiment. Hij woonde in wat nu de grote Kerstraat 10 in leeuwarden is (tegenover Stadspaleis Princessehof). De steeg die naast dit pand uitkomt in de Grote Kerkstraat heet de Rochebrunesteeg.²¹

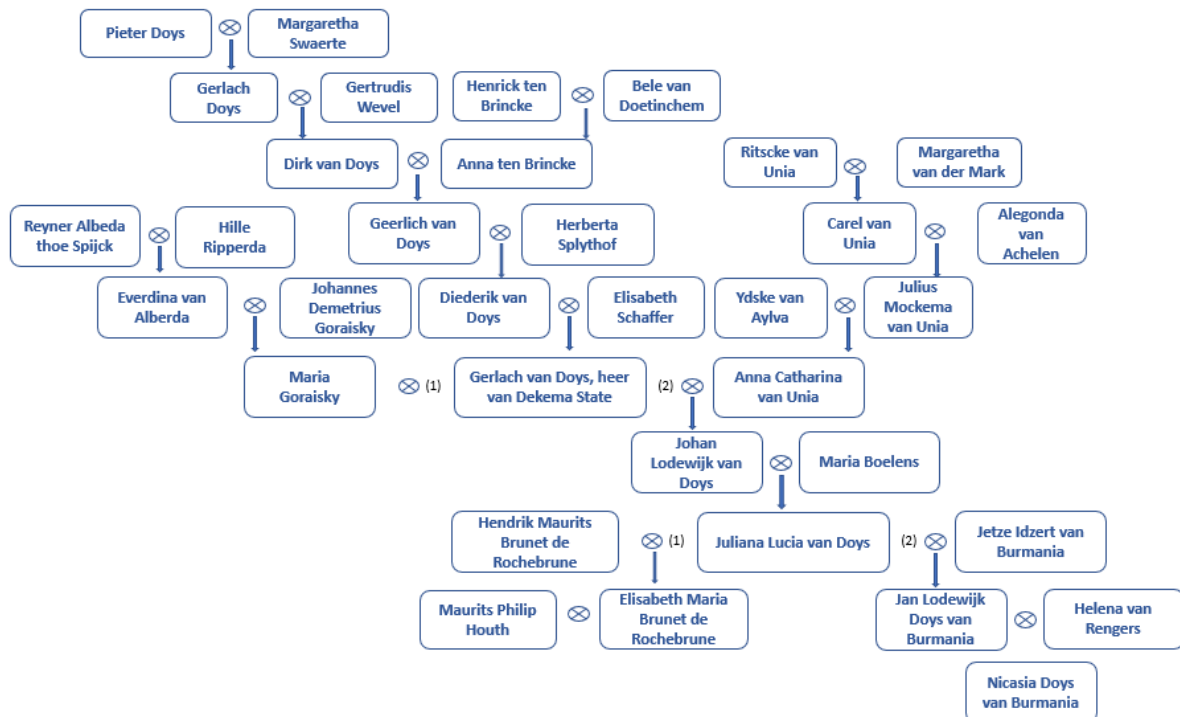
²⁰ Zie bijvoorbeeld: Brunet de Rochebrune, W.F.H. *Het Geslacht Brunet de Rochebrune, Kroniek eener Hugenotenfamilie in Nederland*.

²¹ <https://www.frieseregimenten.nl/officier/hendrik-maurits-brunet-de-rochebrune/>

Juliana trouwde in tweede huwelijk, op 14 juni 1733 in Jelsum, met Jetze Idzert van Burmania, die net als haar eerste man kapitein in het leger was. Jetze was een zoon van Ulbo Aylva van Burmania en Anna Maria van Sminia.²² Juliana en Jetze kregen vijf kinderen, onder wie Jan Lodewijk Doys van Burmania. Hij trouwde met Helena van Rengers en kreeg een dochter, Nicasia, die al op 12 of 13-jarige leeftijd, overleed.

Ulbo Aylva van Burmania en Anna Maria van Sminia.

²² <https://www.genealogieonline.nl/stamboom-griffioen-koster/l45601.php>